

Koliko pomena ima zemljeknjižna mapa?

(Dalje in konec.)

II.

Naglašati nam je, da namen temu spisu ni zgraditi stroge znanstvene teorije o pravnem pomenu mape, — zdi se nam to v sedanjih razmerah skoraj nedosežno —, priboriti si pa hočemo stališče, ki dopušča razgled na praktične meje mapine veljavnosti. Tu nas mora voditi zavest, da naše avstrijsko zemljeknjižno pravo nikakor ne razvija tabularnih načel do dovršenosti, zelo pomotno bi torej bilo, ako bi interpretujoč zemljeknjižno mapo hoteli anticipovati popolnoma dozorelih tabularnih principov, katerih naši zakoni do sedaj ne poznajo niti še ne mogo priznati.

Rek „*veritas temporis filia*“ velja sosebnost „*in tabulis*“. Formalizem knjige dopusten je le toliko, kolikor so se tudi faktični odnošaji življenja prilagodili obliki; ali, da pridemo na formalizem zemljeknjižne mape, koristen in možen je ta le toliko, kolikor so se lastninske meje zemljišč v prirodi utrdile v gotov okvir.

Preudariti nam je torej: kakšne so faktične razmere mejá v naših deželah, — na kaki stopinji zanesljivosti so naše zemljeknjižne, prav katastralne mape —, a potem nam je tolmačiti naš sedaj merodavni zakon za to pereče vprašanje.

Natančnost mejá je pri posestvih naših pokrajin zavisna od vrste kultur. Stavišča, vrtovi, vinogradi n. pr. imajo večinoma utrjeno obliko, slabeje je pri njivah, senožetih, najslabše pri pašnikih in gozdih, ki navadno nimajo prav nikakih zanesljivih robov in ki njih celo lastnik natanko ne pozna, presoajajoč jih le po užitku.

Ta pomankljivost mejá izvira nekaj iz brezbržnosti narodove, dalje iz premale vrednosti zemlje, največ pa od tod, ker nikakor ni sposobnih lokalnih geometrov, ki bi jih bilo urno dobiti. V le-tem pogledu je drugače baje samo v kraljevini češki. Zaradi tega pa je opazovati povsod v Avstriji veliko premičnost parcelnih mejá, ki ne prihaja toliko iz pravnih sklepov, kolikor sama od sebe. V izkaz le to: V Avstriji je parcel blizo 49 milijonov. Pri popravljjanji posestnih odnošajev za regulovanje zemljiškega davka, vršecem se l. 1880., pokazale so se pri 10 milijonih parcel premembe posesti, ki so nastopile po završeni reambulaciji (1870—1879). Motivi evidenčnega zakona pripisujejo to razliko temu, ker se posestne premembe v tem niso prijavile. Mi pa sodimo, da se je precej veliko teh prememb vršilo nevedoma, sodimo tudi, da prvi operati niso bili delani ven in ven pravilno.¹⁾ Nedvomno pa iz tega izhaja, kako silno nevarno bi bilo za prakso, ako bi prisojali naši zemljeknjižni mapi, ki je vender le katastralnega rodu, neomejeno gotovost, ko so faktične razmere še tolikanj nezrele.

V drugo nam je oceniti, kakšne so katastralne mape.

Takozvani „stabilni kataster“ pričenal se je na ces. pat. z dne 23. decembra 1817 z namenom, da se ugotovi čisti zemljiški prihodek, a izdeloval se je več nego pol stoletja, in njegovo revizijo je ukazal zakon z dne 24. maja 1869, št. 88 drž. zak. Da takšno mapovanje s pravnega stališča ni bilo zanesljivo in povse pravilno, tega umeti ni težko. Zemljemerci bili so davčni organi in bilo se jim je po § 18 cit. pat. držati faktičnega posestnika (obdačenca), — sposobnosti niti niso imeli razlikovati pravnih razmer ter imeti na razpregledu pravnih prememb. Stranke so bile sicer zavezane naznanjati premembe, toda zanemarjanje te dolžnosti ni se pokorilo, niti s kaznijo niti s pravnimi nasledki. Merilo se je v pravnem pogledu le poprek pravilno, ob enem pa tudi površno, in to je zadoščevalo davkarskim potrebam. Zalezla se je v operate tudi obilica grafičnih napak, ki jih praksa spravlja vedno na dan. Te napake so ostale, ker se izdelki geometrov niso pregledovali več na mestu samem.

¹⁾ Cf Sitzungsberichte des Abgeordnetenhauses, Beilage 678 ex 1883.

To pomankljivost so naglašali tudi motivi, s katerimi se je predlagal pomenljivi zakon o vzdrževanju razpregleda zemljiškodavnega katastra z dne 23. maja 1883.¹⁾ Namen je temu zakonu, da se nadzorujejo uradno in zabeležujejo vse premembe, ki se pripetijo glede osebe posestnikove, gledé obdačenih objektov, in premembe, ki se prikazujejo po popravljjanji prvotnih operatov in map (§ 2.). Določba v § 16. nalaga posestnikom tudi dolžnost, da naznanijo vsako nastopivšo premembo, da ni pravnih posledic. Geometer ima še posebno dolžnost, da popravlja stare napake v mapi in da vsako tretje leto natanko reviduje ves operat (§§ 10., 24.). Sosebno letá točka je važna in pomenljiva, ker bode polagoma odstranila najbolj pereče napake v geometrični podobi parcel.

Vse to naj se vrši vzajemno z zemljeknjižnim uradom, ki mora stranke celó prisiliti v to, da se vsaka prememba zvrši tudi v knjigi.

S tem postopanjem, ki pripušča pri urejevanji mape če tudi le nedostaten sodniški vpliv, bode se doseglo s časom, da bodo urejene premembe, vršeče se vsled pravnih dogodkov. Toda napake, ki tičé v mapinih narisih samih zaradi prvotnih pomot, ne bodo se odpravile tako brzo, ker ni misliti, da bi geometer, ki ima prevelik delokrog, v kratkem zasledil in odpravil vseh napak, ki se skrivajo v operatih samih in katerih stranka ne more in tudi ni vezana naznanjevati.

Mapa torej tudi po novem zakonu še dokaj dolgo ne bode tako zanesljiva in pravilna, da bi bilo moči povzdigniti jo v vrsto vpisov glavne knjige in takisto v prrstvo privilegovane gotovosti tabularne.

To pa ne zabranjuje, da se mapi priznava dokazna moč v manjšem okviru navadnih procesualnih dokazil, ker se ne da tajiti, da je dospela do približnje natančnosti, ki jo dela občinstvu „verjetno“, če tudi ne povse „gotove“.

Ako vprašamo naše zemljeknjižne zakone, koliko pomena ima mapa, odgovora jasnega ne dobimo. Sedanji naš zakon izdelan je na podlogi ogerskega zemljeknjižnega reda z

¹⁾ Cf. Sitzungsberichte des Abgeordnetenhauses, Beilage 678 ex 1883.

dne 15. decembra 1855; tega je bila avstrijska vlada razglasila le za Ogersko in Hrvatsko in tam še danes velja zaradi svojih vrlin. Ta zakon se odlikuje s tem, da je gledé našega vprašanja jasen. Ogerska in hrvatska „gruntovnica“ kaže uže „imovinski ali obsežni list,“ ki se imenuje „posjedovnica“, in ne podaje le parcelnih števil, ampak celo v posebni rubriki površino njihovo v kvadratnih sežnjih. Zakon pa veli: „Registri parcel in načrti položajni namenjeni so v to, da pokažejo položaj vsake parcele . . . Svrha jim je tudi ta, dobiti iz njih kontrolo, da nobena parcala ni izpuščena in nobena dvakrat vpisana“ (uvod zakona) — in § 51. pravi: „nego ne jamči „posjedovnica“ niti za resničnost zunanjih znakov in svojstev niti za resničnost površine parcel, koje so na posjedovnici popisane“.1)

Naravno je vprašanje: zakaj naš zakon nima takih določeb? Glavnega vzroka iskati nam je v tem, ker je naš zemljeknjižni zakon razcepljen nesrečno v 2 dela, rekše: v državni zakon z dne 25. julija 1871, št. 95 drž. zak. (o načelih knjige) — in v zakone za razne dežele (o njihovi notranji upravi.) Rešilo se po tem zgoraj omenjeno vprašanje ni zatagadelj, ker spada v obe kategoriji in se je jedna stranka menda zanašala na drugo.

Odseva to prozorno iz motivov. Komisijsko poročilo k občnemu zemljeknjižnemu zakonu pripoveduje: „ugovarja se, da posesti iz obsežnega lista natanko ni razvideti . . . to je naloga deželnim zakonom!“ 2)

Oglejmo si torej debate glede deželnih zakonov o notranji uredbi knjige. Šestero deželnih zborov prepustilo je sklepanje teh zakonov državnemu zboru. Iz le-tega zapisnikov izvemo pa natanko stališče zakonodavčev. V zboru je poslanec Kronawetter razvil na dolgo in široko vprašanje, koliko pravnega pomena bode li imel „imovinski ali obsežni list“ in ž njim katastralna mapa za dokazovanje figuralnega obsega lastnine, ter grajal načrt zakonov.

Odgovoril je na to vladni zastopnik Harrasowsky „Kataster se bode porabil pri napravi zemljiških knjig le v to, da se doseže soglasje pri zaznamovanji onih objektov, ki služijo

1) Cit. iz Zbirke hrvatskih zakonov, zvezek VI. (Knjižara Hartmann, Zagreb).

2) Kaserer, Materialien B. XV. pag 170.

katastru v obdačenje, zemljiški knjigi pa v podlogo pravnih razmer. Zemljiški knjigi nikdar in nikoli ni smeti prisojati naloge, da bi podajala kaj drugega, razen izvestja o pravnih razmerah, ki obstojajo na objektih stvarnih pravic, to je na zemljiščih. Mislim, knjigi ne bode moči nikdar odkazati namena, da izkazuje vrednostne razmere... Glede pravic, ki so vknjižene, daje se izvestje s popolno varnostjo, da, pravice nastanejo še le z vpisom v knjigo. Jednako gotovega izvestja pa glede obsežnosti zemljišč in glede drugih okolištin, vplivajočih na vrednost zemljišč, ni bilo moči naložiti javni knjigi. Zaradi tega vladin predlog ne zaznamuje ploskvene mere parcel kot vsebine zemljeknjižnemu vložku, ker ni moči, kakor rečeno, dati garancije za resničnost te mere itd. itd.⁴⁾

V teh podatkih se „ratio legis“ ne da tajiti: Zakonodavec ni nameraval, da bi pridobila zemljeknjižna mapa veljavo in značaj zemljeknjižnega vpisa. Naj se tudi navaja stari ugovor, da zakon, kadar je razglašen in izdan, zapusti in vniči motive, ki so ga poprej podpirali, a da velja samostojno sam iz sebe, — vendar je tedaj, kadar je zakon nejasen in omahljiv, treba iti nazaj v njegovo delavnico in poseči po motivih, da ga zopet popró.

A tudi, če se postavimo na stališče zákonskih določeb samih, ne moremo nikjer zaslediti stavka, ki bi določno ali nedoločno ustanovil načelo, da je naris v mapi jednakopraven vpisu v glavni knjigi ter da mu pristojna moč zemljeknjižnega vpisa, to je sosebno „publica fides.“

Glavni namen javni knjigi bil je od nekdam le, da zaznamuje stvarne pravice, ne pa, da popiše objekte, ki so tem pravicam podloga (§ 9, § 4 obč. zemlj. zak.) Nova knjiga storila je korak naprej, a nikakor ne še zadnjega in skrajnega koraka. Posestni ali obsežni list zaznamuje le objekte, a ne popisuje jih, podaje nam le „sestavo“ zemljeknjižnega telesa, nikakor pa ne slike zemljiške. „In concreto“ seveda ni moči pravice in objekta razločiti; vknjižiti se pa da abstraktno pravo samo.

Izpričuje to stališče § 5 dež. zak. za Kranjsko. Obsežni list naznanja le sestavine zemljeknjižnega telesa (a ne njihovega

⁴⁾ Kaserer, Materialien B. XX pag. 54 seq.

obsega). Le „zaznamovanje“ sestavin mora se zlagati z „zaznamovanjem“ v katastru in v katastralni mapi.

Katastralna, t. j. zemljeknjižna mapa torej ni del glavne knjige, nego le njen postranski, če tudi integrirajoči suplement. Zaradi tega pa parcelne številke, uvrščene v imovinski ali obsežni list, niso ničle, kar za našo teorijo trdi dr. Pittreich, — te številke pomenjajo uprav katastralne parcele, narisane v mapi. Razlikovati nam je le gledé garancije, ki jo daje knjiga. Knjiga jamči le za to, da so parcele sestavine, da spadajo k zemljeknjižnemu telesu, ne jamči pa s svojo „publica fides“ za njihov obseg, za njihovo mero. To se da prav lahko in logično razumeti. Vknjižena pravica raztega se na katastralno parcelo, kakor na „fundus instructus“, ki niti vpisan ni, ali ona ne dokazuje njihovega premičnega obsega, nego je tega ugotoviti na drug način.

Kar pa govori deželni zakon o napravljjanji novih knjig v § 14. in drugih, o dobavi mape in o njeni uporabi pri izgotavljevanji knjige, to ne more, uže zaradi namena samega ne, meriti na to, da se mapa izpremeni v zemljeknjižni vpis. Mapa je bila neizogibno potrebna za identifikacijo zemljeknjižnih sestavin, le v to se je rabila v praksi. Razpolagala se je sicer mapa v ogled s posestnimi polami, ali nikjer ni rečeno, da je bila razpoložena v ratifikacijo za njeno pravomočnost — to je bilo stran kam čisto nemogoče —, ampak le kot potrebni pripomoček v ratifikacijo posestnih pol.

Po just. min. naredbi z dne 18. maja 1874 k deželnemu zakonu za Kranjsko bilo bi sodniku mapo popravljati celò grafično, — tudi to je bilo umestno, ker je odlomek parcele lahko postal samostojen in posebna sestavina.

Iz vsega tega pa ne izhaja, da je mapa tako pridobila značaj vpisa.

Tudi zakon z dne 23. maja 1883, št. 83 drž. zak. ni do sedaj mapi pripomogel, kakor smo zgoraj razložili, do zemljeknjižne neomejene veljave.

Sodba naša o pomenu zemljeknjižne mape je ta: „de lege lata“ v obče ni zemljeknjižne mape smatrati za vpis v glavno knjigo. Zatorej ne uživa ona prednosti „publicae fidei“, in pridobitev kake stvarne pravice z dobro vero

v knjigo ne prepreči dokaza, da je obseg parcele drugačen, nego li ga kaže mapa. To je za prakso veljepomenljivo, ker izključeni imenovani protidokaz bi o sedanjem značaji mape stavil v opasnost večino immobilijarnega imetja.

Opozarjamo tu, da tudi stranka, ki pripisuje mapi pomen vpisa v knjigo, varuje si rešilni izhod, zahtevajoč kot pogoj za tabularno veljavnost mape, „da je mapa pravilna“ (prim. sosebo razsodbo z dne 19. decembra 1888, št. 12157 sub I). Toda, ako se razteza ta pogoj racijonalno, gine zopet pomen „publicae fidei“. Zaradi tega ne moremo tej teoriji, bodi še tako vabljliva, pritrditi v principu.

Da konečno na podlogi razloženega premišljevanja pridobimo razgled na pomen mape, v to naj nam služi najnavadnejši slučaj: lastninska pravda. Tožitelj A. je vknjižen lastnik posestva vložka X, čigar sestavina je parcela 8, in le-té prepirni kos znamenjamo z a-b-c-d. — Toženi mejaš B. je vknjižen lastnik posesta Y, katerega sestavina je parcela 9, in lasti si prepirni kos a-b-c-d, ki je pririsan v mapi parceli 8. Tožitelj A. dokaže po javni knjigi popolnoma, da je lastnik posestva X in s tem njegove sestavine, cele parcele 8. Lastninske pravice mu torej ni treba dokazovati dalje. Dokazati mu je jedino le obseg parcele 8, to je dokazati, da je prepirni kos a-b-c-d pripadni del te parcele. Dokaz gre le za pripadnost kosa a-b-c-d, ne pa za lastnino. V praksi bode to dokazovanje lastninskemu dokazovanju zelo podobno, ker nimamo v to posebnih določeb, vender v premisah ne bode povse jednako. Tožitelj A. bode se, dokazujoč, po našem mnenji smel sklicevati v jednem jedinem slučaju na glavno knjigo in bode s tem dokazal pripadnost kosa a-b-c-d k svoji parceli. Ako je namreč parcela 8 nastala iz kake delitve in se je po § 74. obč. zemlj. zak. ter zakona z dne 23. maja 1883, št. 82 drž. zak. odpisala v tem smislu, onda je njen figuralni načrt vložen v listinsko zbirko in je s tem del vpisa v glavno knjigo, in za slučaj, da se je priložila le skica katastralnega urada, je posredno tudi načrt, v zemljeknjižno mapo prenešen, veljaven vpis v glavno knjigo, ki uživa „publicam fidem“. To torej je jedini slučaj, da ima naris v mapi res značaj knjižnega vpisa in popolno dokazno

moč. Ako pa ni takega slučaja, potem mora dokazati tožitelj pripadnost kosa a-b-c-d na drug način. V najhujšem slučaju skliceval se bode A. na to, da je 30 ali 40 let kos a-b-c-d vedno užival kot pripadek, to je skupno z ostalo parcelo 8 ter tako pripadnost priposestoval. Ako bi se po nasprotniku vnel prepir zaradi „dobre vere“, podpiral bi položaj mape stališče tožiteljevo, kadar bi razsojal sodnik dobro vero. Ako bi hotel tožitelj, ki je pridobil n. pr. parcelo 8 po kaki pogodbi, sklicevati se, da dokaže pripadnost prepirnega kosa, „per analogiam“ na § 372. obč. drž. zak. (Publiciana) ter hotel torej publicijanskim potem dokazati, da je pridobil kos a-b-c-d kot pripadek parcele 8 „justo titulo“ in „bona fide“ od prednika v posest, — to nas nič ne ovira, da pravni naslov in dobro vero tolmačimo s pomočjo katastralne in zemljeknjižne mape. Ako namreč pogodba (titulus) med tožiteljevim prednikom in tožiteljem glede mejá parcele 8 nima določbe, razlagati jo smemo tako, da sta pogodnika hotela izročiti, oziroma pridobiti lastnino v obsegu katastralne mape. Tožitelju je po tem takem treba le dokazati, da je prepirni kos a-b-c-d vzel skupno s parcelo 8 kot le-te pripadek v posest, če tudi le začasno, a onda se mu mora nasprotnik umakniti, ako ne dokaže boljšega naslova.

Dá, mi segamo tako dalječ, da uvidimo v katastralni mapl listino, ki sicer ne dela popolnega dokaza, vender pa kot „verjetna“ listina prvo polovico dokaza za obsežnost kake parcele, ki ga je smeti dopolniti z dopolnilno prisego ali drugimi dokazili. Istina je, da je imela katastralna mapa glavni namen konstatovati davčne objekte, ne pa označiti njihovega pravnega okvira — ali, geometru bilo je vender-le uradno fiksovati faktične posestne razmere in storil je to na verjeten, če tudi ne na neovržen način.

Najvišje sodišče uvrstilo je v sodni repertorij stavek: „Polovični dokaz, ki se je doprinesel po spoznanji sodnikovem s takšno listino, ki je sicer verjetna, ali sama za-se nesposobna ugotoviti polni dokaz, smeti je dopolniti z dopolnilno prisego (Spr. R. Glas. Ung. 6508).

To dopolnilno prisego si mislimo tako-le: Ako dokazuje tožitelj, da pripada kos a-b-c-d k parceli 8 po priposestovanji, in ako kaže katastralna mapa za 40, oziroma 30 let nazaj podobo

parcele 8 v istem smislu, dopušča naj se tožitelj k dopolnilni prisegi, „da je kos a-b-c-d vedno užival skupno, to je kot pripadek parcele 8.“ „Mutatis mutandis“ je formulovati dopolnilno prisego pri publicijanskem dokazovanju.

Vemo, prerekalo se nam bode, da je takšno dokazovanje brez temelja v zakonu, ali to ni res. Izvenredno to dokazovanje o obsežnosti parcel je pravi izrodek one disharmonije, ki smo jo označili začetkom svojega spisa, nenaravni je efekt, ker je v našem pravu združeno načelo tabularnega prava z načeli rimskega immobilijarnega prava. „Tabula“ dokazuje pri nas v obče le pravico in v sedanjem stanju še sestavnost glavnih zemljeknjižnih skupin, ne pa obsega posamnim objektom. Zatorej ostal je poslednji dokaz osamljen in odločen od prava samega.

Živa je pa potreba v praksi, da se olajša dokaz lastninski, da se ne pogreznemo zopet v labirint srednjeveškega pravdanja. Da bi zakon izgovoril bil praktično stavek: „domneva se, da mapa kaže pravi obseg parcelam“ („praesumptio juris“), ne bi nam trebalo posiljenih teorij, da olajšamo lastninsko pravdanje in ob enem zaprečimo kričeče zlo, ki bi se rodilo, ako bi mapa kot zemljeknjižno privilegovan vpis zabranila proti dobrovernemu lastniku protidokaz, da je mapa realno napačna.

Umevno je, da tudi v naši teoriji mapa pridržuje procesualno dokazno svojo moč le pod pogojem, če ni očitno napačna in da je geometrično pravilna, to je, ako ne kaže takih tehničnih napak v stalnih točkah, da se v prirodo niti prenesti ne da, kar se dostikrat pripeti, in na kar je pri izvidu zvedencev posebno paziti, naj se klanjamo tej ali oni teoriji.

Ponavljamo: Zemljeknjižna mapa lahko služi kot procesualno dokazilo, ne pa načeloma kot zemljeknjižni dokaz.

—r.

Posojilnice in zakon z dne 27. decembra 1880 (drž. zak. št. 151).

Znano je, da se posojilnice obdačujejo nekaj po zakonu z dne 27. decembra 1880, nekaj pa po dohodarinskem patentu z dne 29. oktobra 1849 (drž. zak. št. 439). Dohodarina po patentu

odmerjena je dokaj višja. Zakon z dne 27. decembra 1880 je izjemen zakon; po njem se je dohodarina za posojilnice pogojno znižala, in to le za posojilnice, katere so samostalne in posojila dajejo samo zadružnikom svojim. Prvi pogoj je izpolnjen pri vseh slovenskih posojilnicah, vsaka je samostalna, nijedna ni oddelek drugega obstoječega denarnega zavoda, n. pr. hranilnice, nijedna ne dobiva svojih denarnih sredstev od drugih zavodov. Drugega pogoja pa ne nahajamo pri vseh naših posojilnicah. Tu ne zadoščuje, da posojilnica dejanski posojila daje le svojim udom, nego ta omejenost mora biti izrecno določena tudi v pravilih. In to točko pravil je zvrševati strogo. Davčno oblastvo ima vselej pravico, da preiskuje po svojem izvestitelji (davčnem nadzorniku), dovoljuje li posojilnica v resnici in dejanski posojila le svojim zadružnikom.

Posojilnico, katera je ženi samoposestnici in nezadružnici dovolila in izplačala posojilo, obdačili so takoj po občnem patentu, akoprem bil je mož posojilnici zadružnik in je kot porok in plačnik podpisal dotično dolžno pismo svoje žene. Posojilnicam, pri katerih so dolžna pisma bila tako sestavljena, da sta neud-porok in soud-dolžnik ob enem potrdila sprejem posojila (valute), ni se priznalo obdačevanje po izjemnem zakonu. Treba je torej, da zadružnik-izposojevalec za sebe potrjuje sprejem posojila ter da je neud-porok le zavezan dotični dolg eventualno plačati. Posojilnici se ni ravnati pri iztirjevanji posojil po § 1347 obč. drž. zak., sicer je izjemno obdačevanje za njo pri kraji.

To vse po načelu § 1. omenjenega zakona z dne 27. decembra 1880. l. In ko bi si posojilnica v teku leta predrugačila svoja pravila z ozirom na ta načela, moči jo je po smislu navedenega zakona obdačiti še le počenši s prihodnjim davčnim letom. Ako pa zadruha spada pod § 1. tega zakona, računati je podlogo za odmero njene dohodarine izključivo le po določilih tega zakona. Ta določila so tako jasna in razumna, da jim je vsaka posebna tolmačba nepotrebna.

Da tu pa tam plačuje katera posojilnica preveč dohodarine, krivi so le načelniki, neveščaki v davčnih rečeh. Kedor noče umeti, da n. pr. nagrade, ki se delijo načelništvu kot takemu po procentih čistega dobička, ne spadajo pod točko c) §-a 2. II. tega zakona, da je svote, izdane za novi inventar smatrati davku

podvrženimi, da sosebno izkazane obresti od reserve za izgube niso obdačenja proste svote, da se zneski čistega dobička, o katerih občni zbor ni storil nikakega sklepa, po zakonu všttevajo k davku podvrženim, temu je svetovati, da si zakon natančnejše pregleda. Vselej so nam pa nerazumne računske bilance, v katerih se všttevajo nagrade in svote lanskega dobička, ako se v letu kasneje izplačajo, k razhodkom tega leta, enakih svot pa ni najti med toletnimi dohodki bilance.

K. Lubec.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Najbližnji vzrok smrti.

Ni vsikdar lahko določiti najbližnjega vzroka smrti, namreč vzroka, za katerim je posameznik po poškodbi najprej umrl; dostokrat, osobito tedaj, ako smrt ni nastopila toliko vsled materialnih (tvarnih) prememb ustrojev, za življenje važnih, kolikor vsled motenih funkcij, za življenje važnih, — teh motenj pa anatomske čestokrat ni moči spoznati —, treba se, določujoč najbližnje vzroke, ozirati na posledke raztelesbe, a treba tudi v čislj imeti drugotne poizvedbe in tako, opirajoč se na patologične in fiziologične izkušnje, izvesti iz svojstva dotične poškodbe najbližnje vzroke smrti.

Najbližnje vzroke smrti po poškvdbah razvrščujemo lahko v prvotne ali neposredne in v drugotne ali posredne vzroke.

Prvotni vzroki so:

a) Če je uničen ali hudo poškodovan jeden ustroj ali več jih, ki so za življenje neobhodno potrebni n. pr. možgani, hrbtnjača,¹⁾ pluča i. t. d.

¹⁾ *Rückenmark.*

b) Če so drugače mehanično motene funkcije ustrojev, za življenje neobodno potrebnih, tako n. pr. možganov in hrbtenjače vsled pritiska krvi, iz žil izstopivše, pluč, kadar se otvoré ogorodi,¹⁾ bile so li pri tem pluča zajedno poškodovane ali ne, srca, kadar kri, v osrčnik²⁾ izstopivša, ovira njegovo gibanje i. t. d.

c) Izkrvavenje,³⁾ katero nastane po poškodbi srca ali večjih žil, a čestokrat tudi izhaja, ako so poškodovani krvnati žlezasti ustroji, seosebno jetra, slezéna,⁴⁾ pluča i. t. d.

Navadno razlikujemo vnanje in notranje krvavenje; o ónem govorimo takrat, ako je kri, po poškodbi izstopivša, truplo zapustila, o zadnjem pa takrat, ako se je kri izlila v telesne dupline.

Da je kedo izkrvavel, sklepamo nekaj iz svojstva dotične poškodbe, nekaj iz množine izgubljene krvi, nadalje iz velike malokrvnosti⁵⁾ dotičnega mrliča, katera se zopet svedoči na vnanje po posebni bledosti kože in vidnih (očitnih) sluznic,⁶⁾ po le prav slabo razvitih mrtvaških pegah, na znotraj pa po tem, da je najti le prav malo krvi v srci in večjih žilah, seosebno, da so drugače zelo krvnati žlezasti ustroji blede in suhi.

Malokrvnost izražena je navadno najbolj pri vnanjem izkrvavenji; na takem truplu so mrtvaške pege tudi seosebno blede in redke ter se čestokrat še le čez več dnij pokazujejo. Pri notranjem izkrvavenji ne more se navadno zaradi omejenega prostora toliko krvi nabrati, da bi se gori navedena znamenja izkrvavljenosti takô zelo pokazala, no, vrhu tega pospešuje v takih slučajih smrtni izid tudi to, da izlivajoča se kri ovira druge funkcije n. pr. gibanje srca, razširjanje pluč i. t. d. Ne oziraje se na navedene okolnosti, zavisí v tej reči mnogo od zasebnih razmer; znano je tudi nadalje, da nastane splošno pri daljšnjem krvavenji, ki se pa le polagoma zvršuje in le po presledkih ponavlja, veliko večja malokrvnost, nego vsled akutnega (naglega) krvavenja.

Iz izvida, da je dotični mrlič zelo malokrven, ne gre pa takoj sklepati, da je izkrvavel; lahko je namreč, da je bil pojedinec uže poprej za življenja malokrven, rekše slabokrven; poznamo namreč celo dolgo vrsto drugačnih stanj, ki provzročajo

¹⁾ *Thorax, Brustkorb.* ²⁾ *Herzbeutel.* ³⁾ *Verblutung.* ⁴⁾ *Milz.* ⁵⁾ *Blutleere, Anaemie.* ⁶⁾ *Schleimhäute.*

veliko malokrvnost, rekše slabokrvnost (rak, jetika¹⁾) ali sušica, bledokrvnost,²⁾ bledica,³⁾ stanja, katera pa navadno prav lahko izključimo.

Pri gnilih mrličih naletimo šestokrat na razkrojeno in raztopljeno krv, ki je v bližnje pleteže usesana, oziroma v razne siratkaste⁴⁾ mehurje precejena tako, da je srce in tudi večje žilje povse prazno, — to je znak napredujoče gnilobe; napačno bi bilo vsekakor, ako bi v takem slučaju naravnost izvajali izkrvavenje.

d) Drug prvotni najbližnji vzrok smrti je dostikrat tako znani čok⁵⁾ in to znači zastanek (otrpnenje) srca, ki nastane odsevnim (refleksnim) potem takrat, ako zelo dražiš obkrajne končine⁶⁾ občutnih⁷⁾ živcev.

Smrt za čokom opazujemo osobito po velikih poškodbah, primeroma najbolj pogostem pa po neznatnih a mnogobrojnih poškodbah, ki so bile same po sebi zelo boleče in so se vrhu tega zelo hitro vrstile n. pr. pri strahovanji s šibami, s palico itd. Tukaj nastane navadno smrt med hudim ravnanjem ali pa vsaj kmalu potem; kolikor večji je bil presledek med dejanjem in smrtjo, tem opreznije treba biti, izjavljajoč mnenje o najbližnjem vzroku smrti in to tem bolj, ker je v takih slučajih izvid raztelesbe⁸⁾ izimši neznatne poškodbe — navadno negativen.

Za sodnika prav važna oblika čokova je tudi ta, kedar vsled travmatičnega pretresa otrpnejo gibni živci žilj,⁹⁾ osobito drobovni živci¹⁰⁾. Znamenit je tu poskus Glotz-ov. Ako namreč tolčeš žabo, čeprav zelo rahlo po trebuhu, otrpne jej kmalu srce; tako tudi ni dvomiti, da hitri pretres trebuha vsled sunka ali padca lahko učini tudi na človeku jednake nasledke.

K otrpnenju, ki nastane odsevnim potem vsled zunanje sile na žile gibnih živcev in za katerim šestokrat pride sama smrt, spada tudi stres možganov¹¹⁾; o njem bode pa govor še itak pozneje pri poškodbah na glavi.

e) Dostikrat se zaduši poškodovanec. Pravo za pravo spada semkaj tudi čok, ker nastopi tudi tu smrt končno vsled

¹⁾ *Tuberculosis*. Boljše: ikričavost, ker znači ikrica — *tuberculum*, *Tuberculos*: ikričav. ²⁾ *Leuchaemie*. ³⁾ *Bleichsucht*, *Chlorosis*. ⁴⁾ *serös*. ⁵⁾ *Choc*. ⁶⁾ *periphere Endigungen*. ⁷⁾ *sensible*. ⁸⁾ *Sectionsbefund*. ⁹⁾ *Vasomotorische Nerven*. ¹⁰⁾ *Eingeweide-Nerven*, *Nerv. splanchnici*. ¹¹⁾ *Commotio cerebri*, *Gehirnerschütterung*.

zadušenja¹⁾ kakor vsikdar, kedar nagloma prestane srce. Prav tako umorijo z zadušenjem poškodbe, katere otvorijo prsno duplino²⁾ in tako onemogočijo razširjanje pluč, potem poškodbe prodolženega mozga; konečno lahko izvajamo najbližnji, oziroma zadnji vzrok smrti skoraj vsikdar iz zadušenja, kadar je nastala smrt nagloma vsled poškodbe, ker je tudi izkrvavenje zgol posebna oblika zadušenja. Včasih da se naravnost dokazati, da se je dotičnik zadušil n. pr. pri urezninah na vratu, kakeršne dostikrat vidimo pri samomorih, ako namreč iz prerezanih žil curkoma prodirajoča kri zaide v prav tako prerezani dušnik, oziroma ako je bila kri srkana pri vdihu³⁾.

Za drugotne ali posrednje najbližnje smrtne vzroke navaja Hofmann:

- a) Vnetje⁴⁾ posameznih organov, vnetico možganov, možganskih open, opne pogrodnice (porebernica⁵⁾).
- b) Gnojno krv (gnojnokrvnost⁶⁾), gnilo krv (krvna gniloba⁷⁾), sečnato krv (sečokrvnost⁸⁾).
- c) Opešanje.⁹⁾ S tem izrazom pomagamo si takrat, ako je kedo umrl po dolgotrajni bolezni, osobito, ako je bila bo-lezen spojena z zelo zdatnim gnojenjem in ako razen po-škodbe ni moči bilo ničesar drugega najti, kar bi nas bilo moglo napotiti na drug vzrok smrti.
- d) Splošna odrevenelost,¹⁰⁾ katere jednako čoku ne mo-remo dokazati na mrličih, ampak sklepamo o nji samo iz pojavov bolezni.

Dokaz, da je najbližnji vzrok smrti v vzročni zvezi s poškodbo.

To dokažemo razloživši, da je bila dotična poškodba stor-jena še na živem telesu in da je mogla povzročiti v organizmu one premembe ali motenja, katera smo spoznali za najbližnji vzrok smrti, dalje, da izključimo naravno smrt in tudi takšno, ki bi morebiti bila mogla nastati vsled drugotnih sil.

¹⁾ *Erstickung.* ²⁾ *Brusthöhle*, boljše: prsišče. ³⁾ *Inspiration, Einathmung.*

⁴⁾ *Entzündung.* ⁵⁾ *Rippenfell.* ⁶⁾ *Pyämie.* ⁷⁾ *Septicaemie* ⁸⁾ *Uraemie.* ⁹⁾ *Erschöpfung.*

¹⁰⁾ *Tetanus, Starrkrampf.*

a) Razlikovanje poškodb, ki so bile storjene na živem ali na mrtvem truplu.

Vsikdar treba misliti pri raztelesbi na to, da so znabiti nastale poškodbe še le na mrličih in to osobito takrat, kedar preiskujemo otroško truplo. No, pa tudi pri odraslih je moči najti takih poškodb, ki tako dajo povod zmešnjavam. Semkaj spadajo n. pr. slučajne poškodbe, nastopajoče na mrličih, ki v vodi ležijo, bodisi da jih je voda po produ seboj vlekla, bodisi da so sami zadeli ob kamenje, ob hlode ali da so jih naglodale živali; semkaj je prištevati poškodbe, katere nastanejo, če se nerodno snema obešenec itd. Nemogoče tudi ni in uže, se je zgodilo, da kedo nalašč mrliča poškoduje, hoteč tako odvrniti od sebe sum umora ali uboja, da bi drugi mislili na samomor, no, in konečno kedo tudi lahko uže drugače umorjenega človeka potem poškoduje, češ, da je še živ.

Da včasih v posebnih okolnostih nastanejo še po smrti poškodbe, svedoči nastopni slučaj, katerega Maschka popisuje: Zimsko noč obstrelili so tatinski lovci truplo dečka, ki je očitno poginil pod padavičnim napadom in tako ležal uže več dni pod snegom zasut do glave; lovci so menili, da imajo zajca pred saboj; ker je bilo mnogo sekancev v lobanjskih kosteh in možganih, izvajali so tudi zvedenci smrt od strelne poškodbe, pozneje še le se je zvedlo pravo.

Govor je bil uže o tem, kako je moči razlikovati oguline, na živem truplu storjene od takih, ki so še le po smrti nastale: sedaj si še oglejmo ostale poškodbe, osobito rane na mečji in kosteh.

Tu je treba ozir jemati na to, da je odpornost mečja in kostij nasproti vnanjim, osobito topim silam na mrtvem truplu neprimerno večja, nego li jo je opazovati na živem. Dalje treba gledati na to, so li v konkretnem slučaju znamenja vitalne reakcije ali ne. Vselej, kadar je smrt nastala še le delj časa po poškodbi, opazimo, ako mrlič ni uže preveč gnil, navadno tako očitvidna znamenja vnetičnega otekanja, gnojenja i. t. d., da ni težko spoznati poškodbe kot vitalne.

Drugače je, kadar imamo posmrtno poškodbo razlikovati od takih, ki so bile storjene neposredno pred smrtjo. Tedaj treba pomisliti, da se pri poškodbah, ki so na živem telesu storjene;

ločeno mečje neprimerno bolj skrči, nego na mrtvem truplu in da truplo tudi bolj ali manj krvavi. Vitalno skrčenje pokaže se sosebnost na koži provzročajoč, da zevajo robovi ran; koliko to, zavisi seveda od tega, kako je koža pritrjena na spodaj ležeče mečje in pokaže se to najbolj tam, koder je koža zelo premična, torej le prav lahko spojena s podlogo. Umevno je, da obveljavajo te lokalne razmere tudi pri posmrtnih poškodbah, da tudi mrtva koža obdrži do gotove meje svojo prožnost in skrčljivost in da torej zevajo tudi posmrtne rane bolj ali manj, akoprem ne tako zelo, kakor opazujemo pri ločninah, ki so bile storjene uže na živem..

Tudi mišičje skrči se krepostno pri poškodbah, ki so bile storjene na živem truplu, a skrčljivost njihova prestane še nekoliko časa po smrti in se še le takrat več ne pojavlja, kadar je truplo uže odrevenelo.

Lahko je torej poškodba še le po smrti nastala, dasi najdemo skrčene, prerezane mišice; zgodi se seveda to samo takrat, ako je bil mrlič neposredno po smrti ali pa vsaj tako kmalu po tem razkosan, da se je mogla še prijavljati skrčljivost mišičja. Potem, ko je truplo popolnem odrevenelo, ne skrčijo se več niti prerezane mišice. Sploh pa zavisi skrčljivost prerezane mišice tudi od načina, kakor je pripeta na obližnje dele. Opomniti je še to, da se na živem sosebnost zelo skrčijo žile odvodnice in nekatere suhožilke (kitaste kože), ker sestojajo večinoma iz prožnih vlakenc.

(Nadalje v prihodnjem letniku.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Fidejkomisna substitucija (primerljaj: izprijenost, fiducijarka: mati, fidejkomisar: sin).

A. B. je umrši zapustil ustno oporoko, glasečo se: „Za dediča vsega svojega premoženja izvolim svojo ženo C. z dodatkom, da je zavezana vse podedovano premoženje po svoji smrti, ali pa tudi še za svojih živih dnij izročiti mojemu sinu D. Ako bi se pa utegnulo pri-

petiti, da bi se sin D. izpridil, ali bi sicer ne imel lastnosti samostalnega gospodarja, izroči naj moja žena premoženje po svoji previdnosti kaki hčeri.

Deset let po zapustnikovi smrti je dedinja C., kateri se je zapuščina prisodila z omejitvijo omenjene fidejkomisarne substitucije, izročila zapuščinsko premoženje in seosebno tudi zemljišči vlož. št. x in vlož. št. y kat. obč. E. svoji hčeri in sestri sina D. z imenom F.

Sin D. je vložil zaradi tega pri ces. kr. za m. d. okrajnem sodišči v Lj. zoper izročilko in prejemnico zupuščinskega premoženja tožbo, v kateri zahteva, naj se razsodi: Toženki C. B. in F. B. morata pripoznati, da je C. B. pripadlo zapuščinsko premoženje po A. B. in seosebno tudi zemljišči vložek št. x in vložek št. y kat. obč. E. le pod substitucijo, da mora to premoženje ali uže za življenja, če bi ga namreč C. B. hotela izročiti, ali pa vsaj o njeni smrti pripasti tožitelju D. B. in da sme to premoženje še le potem pripasti kakemu drugemu otroku zapustnikovemu, če bi bil tožitelj v tistem hipu, ko se prigodi primerljaj, na kateri je bil postavljen on fidejkomisno za namestnega dediča, izprijen človek in sploh nezmožen za gospodarstvo; toženki morata torej pripoznati, da je po tem, ker je prvotoženka februarja meseca 1888. l. izročila potem notarskega akta zapustnikovo premoženje drugotoženki F. B., nastopil primerljaj, na kateri je bil tožitelj postavljen fidejkomisno za namestnega dediča, obsodita se torej, da morata pripoznati, da je notarski akt s februarja meseca 1889. l., s katerim je C. B. uže za življenja izročila zapustnikovo premoženje in seosebno tudi zapuščinski zemljišči vložek št. x in vložek št. y kat. obč. E. svoji hčeri F. B., tožitelju nasproti pravno neveljaven in pravno brezupliven; toženki morata torej omenjeno zapuščinsko premoženje in seosebno tudi omenjeni zemljišči takoj izročiti tožitelju v posest in užitek ter privoliti, da se sme tožitelj pri teh zemljiščih vpisati proti temu, da izpolni vse tiste zaveze, ki mu jih naklada zapuščinski akt po A. B. in prisojilo z dne 2. avgusta 1868. l., št. 15.038, v javni knjigi za lastnika.

Prvo sodišče je tožbeno zahtevo z razsodbo z dne 21. januarja 1889, št. 1095 odbilo in to iz naslednjih

razlogov:

Tožitelj je izprevrgeł oporočne besede, ker pravi „... če bi bil v tistem hipu... izprijen človek in sploh nezmožen za gospodarstvo“, a v oporoki stoji zapisano: „Ako bi se pa utegnilo pripetiti,

da bi se sin D. izpridil ali bi sicer ne imel lastnosti samostalnega gospodarja . . ,“ —

Prvotoženka C. B. je vesoljni dedič. Zavezana je prepustiti prisojeno dedščino po svoji smrti ali pa še tudi za življenja tožitelju; le-tá je torej fidejkomisarni dedič. Tožitelj pa je fidejkomisar, če se ne izpridi; on je fidejkomisar, če ima lastnosti samostalnega gospodarja. Toženčinah pravic je torej konec, naj se pripeti prvi ali drugi slučaj (§ 615. obč. drž. zak.) Opraviti je tu s pogojno substitucijo, ki zavisí od razveznega prigodka, zvršivšega se v osebi tožitelja fidejkomisarja (§ 696 obč. drž. zak.). — Razvezen pogoj, ki je nastopil, odvzame pogojno pravico; če se je tožitelj izpridil, če sicer nima lastnosti samostalnega gospodarja, kadar fiducijarka izročuje dedščino dalje, prišel je ob svoje pravice.

Le-tu nanaša se pójem izprijenosti vsekakor na nravnost, na celó subjektivno, od proste volje izvirajočo lastnost, a „samostalen gospodar“ znači lahko takó telesna kakor duševna svojstva in pri poslednjih se usiljujejo nehoté juridično važni zadržki samostalnosti: nedoletnost, zapravljenost, blaznost, bebstvo.

Fiducijarka je bila, izročevaje dedščino februarija meseca 1888. l. sotoženki, hčeri F. B., izvestno preverjena, da se je sin D. B. izpridil; to njeno preverjenje vsaj prihaja na dan sedaj, ko je pozvana na odgovor in opravo svojega koraka. Pokojnik toženki takega opravičenja sicer ne nalaga, tudi zakon ne, in da-si § 614 obč. drž. zak. tukaj ne odločuje naravnost, ker jeden descendentov pokojnikovih mora postati dedič, smeti je vender-le analogno uporabiti zakoniti smoter takó, da se varuje prosta volja fiducijarjeva, tukaj torej tudi o presoji, je li prednostni dedič izpridil se ali ne.

Ker pa toženka v pravnih govorih izjavlja, da si je mislila, izročujoč dedščino v hčérine roke, da se je sin izpridil, naj se razlogi izrekó tudi o tem, ali je njeno mnenje utemeljeno.

Res da se mladostnemu ognju odpušča kak nepremišljen korak, ki se je storil proti obćim pravilom nravnosti; deklé pa, ki ima zapored nezakonske otroke, zapade izvestno obsodbi javne morale in z dekletom vred tudi tist, ki se je z njo pečal. Če napósled taka ženska svoje ljubimce celó menjava, gotovo ne sodi potem nič več med nravne ljudi, in tist, ki se v tem stadiji z njo peča, sme li zahtevati, da bi se štel takó med neizprijene ljudi, kakor oni, ki se take ženske ogiblje? In če se nenravno znanje vleče celih pet let in ima poleg tega

še i po verskih i po državljskih zakonih obsojene nasledke v obliki postranskih otrok, potem ga ni dvoma, da prevladuje pri teh osebah duševno svojstvo, o katerem sigurno velja, da je znak izprijene osebe. Tožitelj sam pripoveduje, da je živel, predno se je poročil, pet let v konkubinatu s svojo ženo, da sta imela tudi uže nezakonske otroke in to po preteklem tridesetem letu ženine starosti. Tožitelj dalje pripoveduje, da njegova žena tudi kot deklè ni živela vzgledno, ker je imela nezakonskih otrok z drugimi ljubimci. Če je torej pričel in vzdržal znanstvo s takim dekletom, reči je, da so ga morali imeti za izprijenega človeka vsi vaščani, kamo li ne njegova mati, o kateri se ne navaja, da jej nedostaje splošne нравstvene stopnje.

S svojim preteklim življenjem je torej uničil tožitelj svojo fidejkomisarno pravico, ki ne more nič več oživeti, če bi sedaj bil i najvzglejnejši človek, kar iz njegovih govorov nikakor ne odseva. S takim sinom in táko sinaho bi bilo fiducijarki vsekakor težko izhajati, in ker jej je svobodno izročiti dedščino naprej tudi za življenja, umevno je, da si ni izbrala sina za fidejkomisarnega dediča, odpustivši mu njegovo preteklost, nego domnevno tisto hčer, pri kateri bode najlože živela do smrti. Po vsebini tožbine zahteve bi tožitelj celó ne hotel skrbeti za svojo mater, nego bi se držal natanko dolžnostij, katere nalaga dediču prisojilno pismo, oziroma zapuščinska razprava, iz katere pa v tej pravdi ni prišlo na dan, je li skrbjeno za ženo pokojnikovo ali ne, ko vender vsebina poslednje volje pokojnikove jasno kaže, da se je hotelo v prvi vrsti zaščititi kolikor moči brezskrbno življenje vdovi in to kakor je razvidno iz prisojila, celó na škodo nujni pravici pokojnikovih, otrok.

Po vsem tem se ne vpraša nadalje, ali bi tožitelju nedostajalo lastnosti samostalnega gospodarja; zadoščuje razlog, da se tožitelj gledé na svojo preteklost ne more postaviti v vrsto s tistimi sinovi, ki so živeli čedno in neomadeževano, dokler so roditelji izprevideli, da jih je posaditi na svoje mesto v gospodarstvu. Ni treba torej dokazov o drugih nerednostih tožiteljevih.

V apelaciji tožiteljevi se sosebno poudarja, da substitucije ni smeti tolmačiti takó, da je imela njegova mati določiti po svojem subjektivnem prepričanju, je li on izprijen človek ali ne; in pobijajo se razlogi prvega sodnika, da velja oni, ki ima nezakonske otroke, za nenravnega človeka, ker slavi zgodovina mnogo mož, akoprem so imeli tudi nezakonske otroke.

C. kr. višje deželno sodišče v Gr. je z razsodbo z dne 17. aprila 1889, št. 4063 potrdilo razsodbo prvega sodnika iz njegovih razlogov, katerim še dodaje:

V prvi vrsti za rešitev pravde relevantno je, je li prvotoženka pozvana po vsebini poslednje volje soditi o tem, da se je pripetila pri tožitelji, njenem sinu, izprijenost in da je nastal pogrešek za samostalno gospodarstvo. Na to vprašanje je odgovoriti z „da“. Besede „po svoji previdnosti“ se morajo nanašati na celotno poslednjevoljno naredbo in ni jih sméti utesnjevati le na pravico prvotoženke, da sme izbirati med hčerami. Vprašanje, je li kak otrok izprijen in za samostojno gospodarstvo nesposoben, rešuje pač najpravičnejše starosta v družini, ki je vodil otročjo vzgojo in torej največ imel prilike soditi o otrokovem početji v dosedanjem življenji. Zapustnik bi bil gotovo ukrenil kaj izrečnega, če bi bil mislil le-to vprašanje odtegniti razsodnosti svoje žene. Tudi je po § 614. obč. drž. zak. substitucijo, če je kaj dvojiti, tolmačiti takó, da se prostost dedičeva gledé razpolaganja z lastnino najmenj omejuje. Sploh je položeno težišče, kako je razsojati svojstva tožiteljeva, tolikanj v subjektivne momente in v ves razvitek tožiteljevega značaja, da je uže z naravnega stališča svojo mater smatrati eminentno kot tisto osebo, ki se jej sme zaupati v tej reči najtočnejša in najbolj utemeljena sodba. Tudi ni v pravnih govorih prav nič videti, da bi bili materini nazoni navdihnjeni z zametujočimi in srdnimi čutili.

C. kr. najvišje sodišče je dne 5. septembra 1889 zavrglo izvenredno revizijo tožiteljevo in potrdilo razsodbo II. inštancije, ker se tožitelj ne opira na nikako ničnost in ker ničnosti tudi ni uvideti iz spisov; drugega ujeta dvornega dekreta z dne 15. februarija 1833. l., št. 2593 zb. pr. zak. pa ni, ker je razsodba po svojih razlogih popolnoma opravičena.

b) Jednoličnost razsodeb vzlic raznoličnosti razlogov. K §§ 8, 21 in 49 obč. sod. r.

Okrajno sodišče v L. je v pravdi Ivana B. zoper Uršo B. zaradi pripoznanja lastnine razsodilo, da se tožbena zahteva za sedaj odbija in sicer iz naslednjih razlogov:

Ivan B. zahteva s pismeno tožbo v ustnem postopanju: Urša C. mora pripustiti, da je moja lastnina vrt, čigar površina meri 256□⁰ in ki spada k mojemu posestvu v kat. obč. Slapah vlož.

št. 48 ter je v prilogi tožbe C (v zemljeknjižnem ekstraktu) označen s 139 in v prilogi tožbe D (v načrtu lege) tudi s 139 in z a-b-c-d, — in toženka mora opustiti sleharno posestno dejanje na tej parceli in na njenih delih i. t. d. V repliki pa tožitelj, izpovedajoč se, da predmet tožbi ni niti sestavni del posestva v Slapah vlož. št. 48, niti del parcele št. 139, spadajoče k temu posestvu, predrugači tožbeno zahtevo tako-le: Urša C. mora pripoznati, da je moja lastnina parcela starega katastra, ki spada k mojemu posestvu vlož. št. 49 ad Slape ter je v prilogi tožbe D (načrt lege) označena z a-b-c-d in s kat. št. 139, in toženka je dolžna itd. — Zoper to, da se je takisto predrugačila zahteva, upira se toženka, in najprvo je treba preiskati, je li ta odpor utemeljen v zakonskem določili § 21. obč. sod. r. — Tožitelj pravi v tožbi, da je predmet tožbi parcela št. 139, ki se kaže v zemljeknjižnem abstraktu kot sestavina posestva vlož. št. 48 ad Slape, in opira zahtevo, da se mu odstopi, na zemljeknjižni abstrakt in na pogodbe; v repliki pa poudarja, da je predmet tožbi parcela 139 starega katastra in sestavina posestva vlož. št. 49. ad Slape: — po tem takem je brezdvomno, da je tožitelj bistveno predrugačil tožbeno zahtevo kakor tudi tožbeni temelj, — da torej ni moči po §§ 21. in 49. obč. sod. r. vzeti v repliki storjene, predrugačene zahteve za podlogo odločevanju. Ker pa sta si pravdni stranki zložni v tem, da je predmet tožbi ist, ki ga ima tudi končni odlok v motenji posesti z dne 3. avgusta 1883 št. 14793, a bi ozi-raje se na to bilo treba prav izvedenega pravnega prepira, — onda tudi tačas ni moči določno razsoditi stvari same.

Zoper to razsodbo z dne 31. marcija 1887. l. št. 8525 je tožitelj vložil apelacijo ter v pritožbah razkladal, da je zgol ne bistveno zboljšal v repliki tožbeno zahtevo. Predrugačil ni tožbenega prava ali tožbenega temelja, ker se je v vsej pravdi v jed- nomer opiral na jeden in ist pridobitveni razlog, namreč na kupno po- godbo in na svoj vpis v zemljiško knjigo. Premenil pa tudi ni pred- meta tožbi, kajti v tožbi je označil kot prepirni predmet tisto par- celo št. 139, obsegajočo 256□⁰, katero je njegov prednik Matija S. s pogodbo A ad I kupil od Ljudevita P. in ki je v mapnem načrtu D ad I obeležena z a-b-c-d in prav tudi s št. 139., v repliki pa je po- pravil le pomoto, da namreč rečena parcela ni sestavina njegovega svo- jega posestva vlož. št. 48 ad Slape, ampak da spada k posestvu vlož. št. 49 ad Slape, ki je tudi njemu lastno; ostalo pa se ni nič izpre-

menilo in tudi je bilo obema pravnima strankama isto pred očmi, znani predmet poprejšnje pravde zaradi motene posesti a-b-c-d v A ad I. Ker se prepirni svet uže v kupni pogodbi A ad I ex 1859 kaže kot parcela št. 139, je v tem očitno umeti le parcelo št. 139 starega katastra, in brez pomena je za to, ako razsodba poudarja, da tožitelj v repliki vindikuje parcelo št. 139 starega katastra.

Apelacijski odgovor pravi med drugim, da tožitelj zahteva v tožbi parcelo št. 139 novega katastra, spadajočo k posestvu vlož. št. 48 kat. obč. Slap, v repliki pa se, opozorjen od toženke, prepira za parcelo št. 139 starega, to je št. 17 novega katastra, ki spada k posestvu vlož. št. 49 ad Slape; načrt D ad I da nima nobenega procesualnega pomena, da ni slika v repliki zahtevane parcele, in ker tožitelj drugače ni opisal svoje parcele, morala se je toženka držati le imenovanih števil.

Višje deželno sodišče v Gradci je z odločbo z dne 18. julija 1887, št. 7759, potrdilo razsodbo okrajnega sodišča. Razlogi: Tožitelj res ni v repliki predrugačil tožbenega prava po smislu § 21. obč. sod. r.; pravno ime, iz katerega tožitelju po njegovih mislih izvira pravica, ostalo je neizpremenjeno, — predmet tožbi se tudi lahko ni predrugačil stvarno, ker pravdni stranki soglasno izjavljata, da je predmet le-tega spora uprav tist kos svetá, ki se je v prepiru zaradi motene posesti Matija Sl. proti Andreju C., rešenem s konečnim odlokom z dne 3. avgusta 1883, št. 14792, oznamenil; — toda vender se kaže, da je tožbena, oziroma replična zahteva brez podlage, če tudi ne iz formalnega razloga §-a 21. obč. sod. r. Tožitelj zahteva v repliki, da mu toženka pripoznava njegovo lastnino do parcele št. 139 starega katastra, spadajoče k njegovemu posestvu vlož. št. 49 kat. občine Slape; a ni popisan v zahtevi predmet glede na lego, na meje in na obdelovanje; tudi če se sklicuje na mapni načrt, je to stvarno isto, kakor če se predmet ozameni s katastersko številko. Zahtevi replike je torej treba z jedne strani to, da je posestvo vlož. št. 49 kat. občine Slap dejanski v zemljiški knjigi vpisano na ime toženke, potem pa dokaz, da je parcela št. 139 starega katastra res sestavina zemljeknjižnega vložka 49 kat. občine Slap; istovi se namreč predmet le s katasterskim oznamenilom, ker v zahtevi ni navedenih drugih znakov. Z zemljeknjižnim ekstraktom I ad III je sicer dokazano, da je tožitelj *in tabulis* vpisan kot lastnik posestva vlož. št. 49, nikakor pa ni dokazano, da je parcela št. 139 starega (sta-

bilnega) katastra tudi sestavina omenjenega zemljejknjižnega vložka, kajti po besedah ekstrakta v I ad III obsega ta zemljejknjižni vložek jedino le parcelo št. 17 — njivo, za to pa, da je parcela št. 139 starega katastra istovna s parcelo št. 17 novega katastra, tožitelj ni niti ponudil niti dognal dokaza. Ker pa ni naloga sodnikova, da bi še le v pravnem postopanju dognal istovnost predmeta ter tako dobil podlogo za izrek, ki bi bil zakonit in bi se zvršiti dal, ker tožitelj tudi ni ponudil dokaza za istovnost parcele št. 139 starega katastra s parcelo št. 17 novega katastra, zato se kaže, da je proti pravilu § 8. obč. sod. r. nedoločena, torej brez podlage tožbena, oziroma replična zahteva. Bilo je torej apelacijo tožiteljevo zavreči, a povse potrditi izpodbijano razsodbo.

Proti tej razsodbi je tožitelj vložil izvenredno revizijo, češ, spodnji inštanci izrekata isto sodbo, toda razlogi jima so zgolj protivni: prva inštanca odbija zahtevo zaradi §§ 21. in 49. obč. sod. r., višje sodišče pa zaradi nedostadne istovitve prepirnega predmeta sklicujoč se na § 8. obč. sod. r., — *in merito* je torej doslej odločila le druga inštanca. Tudi je odločba višjega sodišča očitno krivična, 1. ker greši zoper dispozitivno maksimo; nobena stranka ni predlagala, da bi se odločilo *in merito*, nego prosilo se je rešila samo o tem, je li se res predrugačila tožba, in sodišče je izreklo prav po smislu pritožeb, da se ni predrugačila, 2. moralo bi bilo torej zaukazati prvemu sodniku, naj razsodi drugič na podlagi replične zahteve.

Najvišje sodišče ni ugodilo izvenredni revizijski pritožbi tožiteljevi. Razlogi: Razsodba prvega sodnika izreka, da se tožbena zahteva za sedaj odbija, in s tem se je pač hotelo le reči, da za sedaj ni dopustna zahteva, ki jo je tožitelj bil predrugačil v repliki, ali da se za sedaj odbija ta zahteva, — in to razsodbo je povse potrdila druga inštanca. Obe inštanci sta torej tožiteljevo zahtevo za sedaj odbili in zatorej je neosnovana trditev, ki jo v ožigled tema jednoličnima odločbama trdi tožitelj v revizijski pritožbi, da jo namreč le jedna inštanca odločila *in merito*. To pa, da se je odbila tožiteljeva zahteva, ne kaže očitne krivice, če se pomisli, da je po pravnih trditvah tožiteljevih le del parcele št. 139 ad Slape v starem katastru predmet prepira, da pa tožitelj tega dela ni oznamenil natančno in določeno, kakor piše § 8. obč. sod. r. in da v to ne zadoščuje, če se zgolj sklicuje na načrt lege D ad I, in sicer uže zategadelj ne, ker načrt kaže vso parcelo št. 139 starega katastra kot prepiren predmet.

Zahteva tožiteljeva torej takšna, kakeršna je, ne more biti v podlogo za izvršljiv sodni izrek. Ker torej tukaj ni podstav k dvornemu dekretu z dne 15. februvarija 1833, št. 2593 zb. pr. zak. in ker bi le ob teh podstavah bilo smeti predrugacevati enakolični spodnji razsodbi, onda ni moči ustreči izvenredni revizijski pritožbi tožiteljevi.

Kazensko pravo.

K §-u 157. kaz. zak. in § 281. št. 3., 4., 5. kaz. pr. r.

(Dalje in konec.)

Z obtožnico z dne 31. oktobra leta 1888. št. 5626 obtožilo je c. kr. državno pravdnništvo v Lj. tudi Franceta P-a zaradi hudodelstva težke telesne poškodbe po § 157. kaz. zak., storjenega prav tako, kakor od obsojenega Tomaža R-a.

C. kr. deželno sodišče v Lj. je pa z razsodbo z dne 7. decembra 1888 št. 9785 tega Franceta P-a od te obtožbe oprostilo.

Razlogi:

Zvedenca sta izrekla, da je Neža M. dne 27. marcija 1888. l. zadobila le jedno poškodbo. Priči Neža M. in Pavel C. pravita pod prisego, da sta priskočila s kolmi dva fanta k vozu, in sicer k oni strani voza, kjer je sedela Neža M., in da je udaril jeden teh fantov po konji, jeden pa po vozu. To tudi priča Janez U. potrjuje; ta priča je pa tudi videla, da sta koj potem dva fanta Tomaž R. in France P. zopet priskočila k vozu in sicer na strani, kjer je sedela Neža M., in da sta oba s kolmi udarila po vozu. Prav pri tej priliki, tako pravita Neža M. in Pavel C., prizadejala se je Neži M. težka poškodba. Da se je jeden teh dveh fantov, namreč Tomaž R. ta čas, ko sta oba udarila na voz, Neže M. dejanski lotil, smatralo je sodišče za dokazano uže z razsodbo z dne 19. julija 1888 št. 5357. Ker je torej Neža M. po zvedenškem izvidu in mnenji zadobila le jedno poškodbo, bila je torej le jedenkrat udarjena, in ker se je sodišče uže dne 19. julija leta 1888. o tem prepričalo, da se je Tomaž R. Neže M. dejanski lotil s tem, da je udaril po njej, moralo je sodišče danes za dokazano smatrati, da je Tomaž R. Neži M. navedeno jedno poškodbo prizadejal, in moralo je zaradi tega Franceta P. oprostiti po smislu § 259., št. 3 kaz. pr. r.

Proti tej razsodbi prijavilo je c. kr. državno pravdništvo v Lj. pritožbo ničnosti in jo sub praes. 21. decembra 1888 št. 9897 obrazložilo takóle:

Kot neposrednega storilca po §§ 152. in 155. lit. b kaz. zak. je Tomaža R. c. kr. dež. sodišče v Lj. z razsodbo z dne 19. julija 1888 št. 5357 spoznalo krivim le hudodelstva po § 157. kaz. zak., smatrajoč dokazanim, kakor navajajo razlogi, da sta Tomaž R. in tudi France P. s kolmi udarila po sprednji strani voza, kjer sta bila Pavel C. in Neža M., oziroma po le-tej sami, in da je pri tem bila Neža M. od jednega imenovanih zadeta in poškodovana na levi roki, ne da bi bilo moči izkazati, je li tja udaril Tomaž R. ali France P. Zaradi te razsodbe bil je obtoženi France P. od obtožbe oproščen. Tudi sedaj smatra sodišče dokazanim: 1. da sta dva fanta priskočila k oni strani voza, kjer je sedela Neža M., da je jeden udaril s kolom po vozi, drugi pa po konji; 2. da sta koj potem Tomaž R. in France P. zopet priskočila k oni strani voza, kjer je sedela Neža M., in da je bila takrat od jednega teh dveh fantov Neža M. na levi roki zadeta in težko poškodovana. Dejanje tako določivši, sklepa sodišče dalje: da je jeden teh dveh fantov in sicer Tomaž R. takrat se dejanski lotil Neže M., smatralo je sodišče dokazanim uže s prejšnjo razsodbo. Ker je po izreku sodno-zdravniških veščakov Neža M. dobila le jedno poškodbo na roki, in ker je sodišče uverilo se uže prej, da se je Tomaž R. nje lotil dejanski, smatrati je danes dokazanim, da jo je tu težko poškodoval Tomaž R., a zaradi tega je oprostiti bilo Franceta P. Očividno je ta izrek o odločujočih okoliščinah dejanja nejasen, nepopoln in sam sebi protiven in za izrek niso navedeni nikakeršni razlogi, tu je torej vzrok ničnosti po § 281., št. 5 kaz. pr. r.

1. Najprvo je izrek sodišča nejasen ta nepopoln in to o odločujočih okoliščinah, kajti sodišče ne omenja o tem ničesar, če v tem (zgoraj pod 2), da sta namreč udarila Tomaž R. in France P. po oni strani voza, kjer je sedela Neža M., vidi hudo ravnanje započeto proti komu od več ljudi, in lotitev po smislu § 157. kaz. zak., kakor v prejšnji razsodbi. 2. Sam sebi je protiven izrek sodišča in zanj niso navedeni razlogi zaradi tega, ker se naslanja le na razloge razsodbe z dne 19. julija 1888. l., a sklepi iz njih so povse napačni. Nazori in razlogi prve razsodbe seveda niso vezali sodišča pozneje. Če pa je okoliščina dejanja v razsodbi z dne 19. julija 1888 sodišče sprejelo kot prave v to poznejšnjo razsodbo, onda bi tudi ne smelo izpodbijati

teh zaključkov in razlogov; v le-teh navajalo se je, da sta Tomaž R. in France P. hudo ravnala proti Neži M. in nje se lotila dejanski, ne da bi se dalo izkazati, kateri jo je težko telesno poškodoval. Če meni torej sodišče: „Ker se je po razsodbi z dne 19. julija 1888 Tomaž R. dejanski lotil Neže M., smatrati je, ker je bila Neža M. le na jednom mestu poškodovana, kot dokazano, da jo je poškodoval Tomaž R“, to pride na podlogi tistih podatkov do povse drugačnega in očitvidno napačnega zaključka; ni treba namreč po § 151. kaz. zak., da bi izhajala iz dejanske lotitve vedno telesna poškodba.

Sodišče torej v istini ni navedlo za svoj izrek nikakih razlogov; kolikor se pa opira na razloge prejšnje razsodbe, zaključki so mu napačni in nasprotni.

C. kr. najvišje kot kasacijsko sodišče na D. je z razsodbo z dne 12. aprila 1889 ad št. 1099, pritožbo ničnosti spoznalo za utemeljeno, razveljavilo povse razsodbo in kazensko reč zavrnilo v novo razpravo in razsodbo c. kr. dež. sodišča v Lj.

Razlogi.

Utemeljena je pritožba ničnosti c. kr. državnega pravdnštva, opirajoča je na § 281., št. 5 kaz. pr. r. Bilo je primerno trditvam obtožbe razsojati o tem, ali je obtoženec lotil se dejanski poškodovanke pri onem hudem ravnanji, ko je ona bila težko poškodovana na levi roki; ali se je takrat lotilo več oseb poškodovanke in poslednjič, je li znano, kedo prav za prav jo je težko telesno poškodoval. Prvega vprašanja namreč, ali se je lotil obtoženec France P. Neže M., sodišče sploh ne odgovarja, ampak navaja le dotične trditve prič Neže M., Janeza U. in Pavla C., ne določuje pa ničesar pozitivnega nasproti obtoženčevi trditvi, da ni udaril Neže M., nego le po deski na vozu. Uže zato, ker je izrek nepopoln o odločujoči okolnosti, ničeva je razsodba po § 281. št. 5 kaz. pr. r. Mislilo je seveda sodišče, da mu ni treba določevati gori navedenega, ker je skušalo naprvo rešiti vprašanje, je li znano, kedo je težko telesno poškodoval Nežo M., in ker je menilo, da je za krivca imeti Tomaža R., obsojenega po § 157 kaz. zak. r. z razsodbo z dne 19. julija 1888. l. Gotovo sodišče ni bilo sodeč, kaj je Tomaž R. naredil, kolikor to zahteva kazenska reč Franceta P., nikakor vezano na določila razsodbe z dne 19. julija 1888. l., s katero je bil Tomaž R. obsojen le po § 157 kaz. zak. zaradi tega, ker se je lotil Neže M. pri hudem ravnanji, započetem zoper njo od več ljudij. Če je bilo pa

sodišče prepričano, da Tomaž R. ni le lotil se Neže M., nego jo tudi težko poškodoval na telesu, onda bi moralo tudi z razlogi podpreti to prepričanje. V razsodbi, zoper katero se je vložila ta pritožba, pa ni prav nikakega razloga, zakaj se je preverilo sodišče, da je Tomaž R. povzročil težko telesno poškodbo. Če se pa ta razsodba opira na prejšnjo razsodbo z dne 19. julija 1888, mora veljati to le za utemeljitev, da se je Neže M. lotil Tomaž R. Sklepu: Tomaž R. lotil se je, kakor navaja to uže prejšnja razsodba, Neže M., misliti torej je, da jo je on težko telesno poškodoval — nedostaje logične doslednosti in ne more veljati kot „zákonski razlog“. Saj je jasno, da odtod ker je obtoženec samo lotil se poškodovanke, ne izhaja še, da jo je on težko poškodoval. Stoprav nadaljnja dokazila mogla bi opravičiti ta sklep, tako na primer, če bi se dalo določiti, da je jedini Tomaž R. lotil se poškodovanke, a na to se ne opirata niti razsodba z dne 19. julija 1888, niti poznejšnja.

Kolikor ima sodišče Tomaža R. za istega, kateri je težko telesno poškodoval Nežo M., nična je razsodba po § 281., št. 5 kaz. pr. r., ker za to niso navedeni nikakeršni razlogi. Pritožbi ničnosti je bilo torej ugoditi in reč zavrniti po § 288., št. 1 kaz. pr. r. v novo razpravo.

C. kr. deželno sodišče v Lj. je po novi razpravi obsodilo z razsodbo z dne 27. majnika 1889, št. 3823 Franceta P. zaradi hudodelstva težke telesne poškodbe po § 157 kaz. zak. v primerno kazen.

Razlogi.

Dne 27. marcija 1888 peljali so se iz P. čez K. nekateri fantje, vračajoč se od vojaškega nabora. Med njimi peljala se je tudi Neža M., sedeč na desni strani vozniku Pavlu C., a fantje so sedeli zadej za njima. Fantje so v K—i rudečo ruto kot zastavo razobesili ter kričali „graben je naš.“ Nad tem razkačili sò se v K—i pred krčmo stoječi fantje Tomaž R., France P., Anton Št. in France P—k.; oborožili so se s koli ter vsi, prva dva naprej, druga dva pa za njimi, tekli proti levi strani voza. To so soglasno potrdile priče Neža M., Pavle C. in Janez U., to obstal je pa tudi France P. Priča Pavel C. pričuje dalje, da je jeden, ali Tomaž R. ali France P., udaril po konji, drugi pa po Neži M. in da bi tudi njega bil zadel, ko se ne bi bil ognil; priča Neža M. pa se izpoveduje, da je jeden fantov po konji udaril, drugi fant pa priletel od nasprotne strani (desne) ter hotel njo s kolom udariti, zadel jo je pa le na levi roki, s katero je hotela ona prestriči

udarec; na roki jej je obe kosti, levi lehti pohabil. Ta poškodba je sama na sebi težka in pokazila je zdravje najmanj za 30 dnij in vzela poškodovanki za toliko časa zmožnost opravljati svoj poklic, kakor sta odločno izrekla sodna zdravniška zvedenca. Obtoženec taji, da je udaril Nežo M. in priznava le, da je dvakrat udaril po vozu, a zadel obakrat le desko. Drugače pa odločno potrjuje priča Janez U., da je udaril Tomaž R. po sredi konja in tistikrat tudi France P. po sredi voza — je li koga ta zadel, priča ne ve —, in je le bolj pognal, mahnila sta Tomaž R. in France P. istočasno po vozu, kjer sta sedela Neža M. in Pavle C., a le pri tej priliki bila je poškodovana Neža M. Tako se je tudi sodišče prepričalo, kajti le priči U. gre polna vera, ker je gledal mirno dogodek, a C. bil je v skrbi zase in za konja, Neža M. pa v strahu pred pretečo nevarnostjo, in prav umevno je, da nista videla vsega natanko. Isto kaže tudi, ker trdi M. protivno vsem ostalim pričam, da je storilec priletel od desne strani, a pohabljen je bila le leva roka, in naravno je, da je skušala proti udarcu z desne strani braniti se le z desno roko. Ker se je France P. s tem, da je proti Neži M. s kolom mahnil, lotil je in ker se ne da izkazati, ali jo je poškodoval Tomaž R. ali France P., postopati je proti obema le zaradi hudodelstva težke telesne poškodbe po § 157 kaz. zak. Tega hudodelstva je Tomaž R. krivim spoznan uže s pravokrepno razsodbo, Franceta P. pa je bilo na podlogi navedenih dokazov spoznati krivim sedaj prav tistega hudodelstva.

Pravna vprašanja.

Pod tem nadpisom prinašali bomo od sedaj naprej različna pravna vprašanja in odgovore na nje, seštevno pa takšna, ki se usiljujejo praktiku v njegovem delovanju. Smoter je dvojen: razpravljati na kratko pravna vprašanja, potem pa, podajati pravnikom temata za večje razprave v našem listu in pa za predavanja v shodih pravniškega društva našega.

Marsikateremu pravniku je rešiti v njegovem praktičnem delovanju vprašanje, na katero si ne ve koj pravega odgovora in o katerem bi rad zvedel mnenje drugih pravnikov; komur pride torej kako tako vprašanje na vrsto, pošlje naj ga našemu listu, da ga priobčimo in

pozovemo s tem druge pravnike, naj izrečejo svoje mnenje o njem. Kedor pa želi pisati kaj več, podajemo mu z zastavljenimi vprašanji priliko, da si izbere ta ali oni téma za svoj sestavek.

Taka pravna vprašanja in odgovore na nje prinašajo tudi drugi, zlasti nemški strokovni listi.

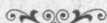
Odgovore prinašali bomo koj v prihodnji številki, ali če bi nam nedostajalo prostora, v jedni poznejšnjih številk.

Za danes priobčujemo ta-le vprašanja:

1.) Je li kurator „ad actum“ neznanega tabularnega upnika upravičen zaradi iztirjanja svojih stroškov prositi relicitacije zemljišča?

2.) Je li določbo odstavka tretjega § 17. zakona z dne 10. junija 1887. l., št. 74 drž. zak. tolmačiti tako, da postavlja sodišče v vseh slučajih ne glede na predlog stranke uradnim potem sekvestra, ali pa velja ta določba samo za one slučaje, ki so naštetí v navedenem paragrafu?

3.) Ako prosi več izvršiteljev zaporedoma izvršilne prodaje zemljišča, je li vse prošnje rešiti povoljno?

Književna poročila.

— *Zakoni in ukazi za vojvodino Kranjsko*. Ročna izdaja. V Ljubljani. Natisnila in založila Klein in Kovač. 1889.

Dosedaj sta kmalu drug za drugim izišla 1. in 2. zvezek te priročne zbirke, 1. v tretjem natisu, 2. v drugem natisu. Oba je uredil gospod Josip Pfeifer, deželni tajnik v Ljubljani, in sicer tako, da je po jedni strani slovensko, a po drugi nemško besedilo zakonov in ukazov. 1. zvezek (91 strani) obsega: Občinski zakon za Kranjsko — Izterjevanje po sili javnopravnih deželnih, okrajnih ali skladnih zalogov — Občinske takse — Davek od psov — Novela h kazenskemu zakonu. Tu piše v pripomenku velečenjeni g. urednik: „Občinski zakon za Kranjsko dne 16. februarja 1866, dež. zak. št. 2, se je dosle mnogokrat prenaredil. Ne glede na to, da ste dosedANJI ročni izdaji iz leta 1866. in 1876. popolnoma pošli, ugajala bode menda ta izdaja občinskega zakona temveč, ker je tako urejena, da se namestu onih določil, katera so izgubila veljavnost, uvrščena sedaj veljavna določila in ker ji je priložen natančni register k občinskemu redu in k občinskemu volitvenemu redu.“ -- 2. zvezek (189 strani) pa podaje državne in deželne zakone in druge predpise, ki zadevajo obrambo poljščine, varstvo poljedelstva (varstvo ptičev, varstvo proti gosenicam, hroščem in drugim mrčesom, zatiranje predenice), čuvalne organe za deželno kulturo, izvrševanje lova, lovske varuhe, povračilo po lovu in divjačini storjene škode, prepovedani čas za lov, premije za roparsko zverino in ces. patent glede oročja in streliva s poslodobnim predpisom vred. „Slovenski tekst,“

piše veleecenjeni g. urednik, „je posnet iz uradnih izdaj dotičnih zbirk. V kolikor se pa ne nahaja v uradnih izdajah, pripravila se je slovenska prestava na novo in to za nastopne predpise, namreč: Ces, patent o lovstvu in tatinskem lovu z dne 28. februarja 1786, patent o lovstvu 7. marca 1849, tega patenta pojasnila 31. julija 1849 in 10. septembra 1849, in posledobni določili glede orožja z dne 11. februarja 1860 in 24. novembra 1865.“

Za danes lahko rečemo, da je ta ročna izdaja skrbno ter zanesljivo sestavljena, jo torej na kratko toplo priporočamo.“

— *Die Landtafel in ihrer gegenwärtigen Gestalt.* Von Dr. Heinrich Barth. Wien. Verlag von Karl Konegen, 1890.

S to knjigo se dopolnjuje sestavek istega pisatelja o tem, kako je praktično uporabljati občni zemljeknjižni zakon. Na kratko so v njej zbrana zákonska določila za deželno knjigo, a ob enem ima delo v čislih dotično literaturo in judikaturu. Pisatelj razlaga, kako se pričenjajo starejša pravna ustanovila, kakšno jim je bistvo in kakšen dandenašnji pomen, potem kako je ž njimi ravnati v stari in novi deželni knjigi, in naposled razkazuje določila o novi napravi deželne knjige. Knjiga bode v službi dobra pomočnica, ker ni zmirom lahko takoj se zavedati starih zákonskih določil, ki se tičejo pravic, vpisanih v deželno knjigo.

Deželni zakonik za vojvodino Kranjsko. Leto 1889. (Dalje.) V. kos. Izdan in razposlan 24. aprila 1889. 11. Razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 17. aprila 1889. I., št. 4466 o dnevih in krajih glavnega nabora vojaški dolžnosti podvrženih na Kranjskem za leto 1889 — VI. kos. Izdan in razposlan 18. junija 1889. 12. Zakon z dne 19. maja 1889. I. veljaven za vojvodino Kranjsko, o povračilu škod storjenih po lovu in divjaščini. 13. Razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 19. maja 1889, št. 5558. 14. Zakon z dne 26. maja 1889. I. o popravah Belega potoka in Črnega potoka pri Beli Peči. — VII. kos. Izdan in razposlan 8. avgusta 1889. 15. Zakon z dne 6. julija 1889. I. s katerim se prenareja § 2. zakona z dne 18. decembra 1874. I. dež. zak. št. 1 iz leta 1875., o uredbi doneskov od zapuščin k normalno-šolskemu zakladu na Kranjskem. 16. Zakon z dne 24. junija 1889. I., veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se prenareja zakonito določilo o tistih, ki so oproščene, da ne plačujejo pristojbine za lovsko karto. — VIII. kos. Izdan in razposlan 29. avgusta 1889. 17. Zakon z dne 28. julija 1889, o napravljanji in vzdrževanju javnih neerarskih cest in potij veljaven za vojvodino Kranjsko. 18. Zakon z dne 28. julija 1889, o uvrstitvi deželnih cest, veljaven za vojvodino Kranjsko. — IX. kos. Izdan in razposlan 6. septembra 1889. 19. Razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 21. avgusta 1889. I., št. 9233, da je prepovedano izdelovati, prejemati in prodajati „Faraonove ali salonske kače“. — X. kos. Izdan in razposlan 30. septembra 1889. 20. Zakon z dne 22. avgusta 1889. I., veljaven za vojvodino Kranjsko, o prepovedanem lovskem času. 21. Razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 20. avgusta 1889. I., št. 9270, s katerim se prepoveduje F. L. Harnisch-evo lasno barvilo.

Deželni zakonik za vojvodino Štajersko. Leto 1889. (Dalje.) VIII. kos. Izdan in razposlan dne 30. novembra 1889. — 12.) Razglas c. kr. namestnika

na Štajerskem dne 30. septembra 1889, da se razširja delokrog c. kr. namestniškega inženerja Viktorja Pirner-a kot kumisarja za preskušavanje parnih kotlov. — 13.) Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem dne 31. oktobra 1889 o ustanovitvi odgonske postaje Straden in opustitvi odgonske postaje Marktl.

Drobne vesti.

(Iz kronike društva „Pravnika“.) Odbor je v zadnji seji storil ukrep, da bode prihodnje leto sotrudnikom in pisateljem društvenega lista „Slov. Pravnika“ dovoljeval in izplačeval nagrado, in veljalo bode to za sleharnega, kateri se ne odreče izrecno plačilu. Nagrada bode izvirnim sestavkom po 20 gld., prevodom in praktičnim slučajem pa po 10 gld., jedno kakor drugo za jedno tiskano polo. — Društveni shod je bil sklican na 14. dan decembra, a odložen zaradi odpovedanega zbirališča. Skliče se z nov^o na 21. dan decembra z običajnim dnevnim redom ter s predavanjem društvenega odbornika g. Ant. Levca: „O preložitvi naroka po § 13. pravnice novele.“

(Osobne vesti.) Imenovani so: Dež. sod. svetnik v Trstu Lud. Tomicich svetuikom višjega dež. sod. v Trstu; računski revident v Trstu Iv. Pitamic rač. svetnikom pri dež. namestništvu v Trstu; okr. sod. pristav T. Einspieler tajnikom pri okrož. sodišči v Rudolfovem; okr. sod. pristav v Logateci dr. P. Travnar dež. sod. pristavom v Ljubljani; avskultant dr. J. Babnik okr. sod. pristavom v Logateci; avskultant. Iv. Kavčnik okr. sod. pristavom v Kranji. — Nastanil se je v Buzetu nov odvetnik dr. Mat. Privajotič. — Umrli je Jos. Potrato, vpok. dež. sod. svetnik v Kranji, 75 let star.

(K zvršilni noveli:) Rožnemu strugarju so zarubili stružnico za leseno blagó; prošnji njegovi, da bi se ovrгло zvršilo, ni ugodilo niti okrajno, niti višje deželno sodišče, češ, da on, rožni strugar, nima sposobnostnega izkazila za lesno strugarstvo. A v zadnji inštanci je najvišje sodišče zaukazalo ovreči rubežen, izrekajoč, da orodje, ki ga je treba za samoosebno zvrševanje obrta, tudi tedaj ni moči podvreči zvršilu, če eksekut nima sposobnostnega izkazila za ta obrt; da je tudi s stališča zvršilne novele prav vse jedno, je li rokodelec izpolnil svojo davčno dolžnost ali ne, ker zaradi tega, če je ni izpolnil, ne prestane biti rokodelec.

(Zanimiv nadpis) Nad vhodom sodne palače v mestu Pistoji je tak-le nadpis:

„Hic locus odit, amat, punit, conservat, honorat
Nequitiam, leges, crimina, jura, probos.“

V prvem stihu je podmet in so povedki, v drugem pa so predmetje. Treba torej nanašati prvi povedek v prvem stihu na prvi predmet v drugem stihu itd. Prevod bi bil:

„Ta palača mrzi, ljubi, kazni, čuva in časti
Zlobo, zakone, zločinstva, pravo in poštenje.“

Vabilo.

Letos začetkom leta uresničila se je lepa misel: v življenje je stopilo naše društvo „Pravnik“. Izmed pravniških smotrov, ki so našli zavetje v novem društvu, zlasti je tudi „Slovenski Pravnik“, ki sedaj kot društveni list završuje svoje prvo leto.

Postavljen na društveni temelj stoji lahko trdno list slovenskih pravnikov. A namen in up je bil uže iz prvega kraja ta, da bode „Slovenski Pravnik“ tudi verna slika združenih duševnih sil. To leto še ni bil! Novo leto pa bode moralo vzbuditi še marsikatero moč na sodelovanje, da bode list po doseданjem programu popolniše glasilo slovenskih pravnikov. Toliko vrst dela ponuja „Slov. Pravnik“ — podobno kakor pravnikov poklic —, da lahko vsakedo izmed pravnikov z majhnim trudom stori kaj znatnega za list in tako za domače pravoslovstvo. Naj bi torej stanovski ponos in pravoljubje pomnožila v bodoče sotrudnikov število!

Dosedanjim sotrudnikom izrekamo za doneske spodobno zahvalo, proseč jih, da so listu podporniki tudi prihodnje leto.

Društveni odbor ukrenil je, da bode prihodnje leto nagrajeval sestavke, tiskane v „Slov. Pravniku“, in sicer izvirne po 20 gld., prevode pa in naznanila iz prakse po 10 gld. jedno tiskano polo, — to vsakemu sotrudniku, kateri se izrecno ne odreče plačilu.

Vabimo tudi, da vstopijo v društvo „Pravnika“, oziroma ostanejo v njem vsi slovenski pravniki, da tako dobodo brezplačno društveni list, a ob jednom pospešujejo razvitek krepkih in lepih društvenih smotrov.

Naročnikom, katerim se takisto prijazno priporočamo, stoji „Slovenski Pravnik“ za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani št. 8 na Bregu, upravništvo pa na Križevniškem trgu št. 7.

Odbor društva „Pravnika“ v Ljubljani.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravništvo pa na Križevniškem trgu št. 7.

E. R.